ĢENERĀLADVOKĀTES KRISTĪNES ŠTIKSAS-HAKLAS CHRISTINE STIX-HACKL] SECINĀJUMI, sniegti 2006. gada 14. septembrī [1]

I — Ievads

1. Ar saviem trim prejudiciālajiem jautājumiem *Överklagandenämnden för högskolan* (Zviedrijas Sūdzību izskatīšanu komisija augstākās izglītības lietās) ar 2005. gada 1. februāra rīkojumu vēlas noskaidrot, vai ar Kopienu tiesībām, it īpaši EKL 12. pantu, ir saderīgs tas, ka dalībai īpašā apmācības programmā ("särskild lärarutbildning", turpmāk tekstā — "*SÄL* programma" vai "*SÄL* apmācība"), ar ko paredz ātri apmierināt pieprasījumu pēc kvalificētiem skolotājiem dalībvalstī, kā priekšnoteikums tiek izvirzīts tas, ka šajā apmācībā piedalīties var vienīgi pretendenti, kas ir nodarbināti Zviedrijas skolās.

2. Šīs lietas pirmsākumi ir saistīti ar prāvu, ko Zviedrijas pilsonis Līski [*Lyyski*] uzsāka pret *Umeå universitet* (Ūmeo Universitāte, Zviedrija) par to, ka noraidīts viņa pieteikums dalībai apmācībā, pamatojot ar to, ka viņš nav nodarbināts Zviedrijas skolā.

1 — Oriģinālvaloda — vācu.

II — Atbilstošās valsts tiesību normas attiecībā uz skolotāju apmācību vispār un strīdīgo skolotāju apmācības programmu *SÄL* it īpaši

A — *Skolu likums*

3. Normas par nosacījumiem, kas jāizpilda, lai personu varētu pieņemt darbā valsts skolā Zviedrijā ir noteiktas *Skollag* (Likums Nr. 1985:1100, turpmāk tekstā — "Skolu likums").

4. Saskaņā ar Skolu likuma 2. nodaļas 4. panta pirmo un otro daļu pietiekami kvalificēta, lai to uz nenoteiktu laiku varētu pieņemt darbā valsts skolu sistēmā par skolotāju, pirmsskolas skolotāju vai atpūtas centra vadītāju, ir ikviena persona, kam ir Zviedrijas diploms, kas apliecina skolotāja izglītību vai pedagoģisko izglītību saistībā ar bērniem un jauniešiem (vai atbilstoša agrāka kvalifikā-

cija), vai arī kam ir kvalifikācijas apliecinājums no *Högskoleverk* [Augstākās izglītības biroja] atbilstoši minētā likuma 4.a un 4.b pantam.

5. Šīs pēdējās normas paredz izsniegt kvalifikācijas apliecinājumu personām, kuras ir ieguvušas līdzvērtīgu izglītību ārzemēs.

6. Tomēr saskaņā ar Skolu likuma 2. nodaļas 4. panta otro daļu, ja kvalificēto pretendentu skaits nav pietiekams, personu, kurai nav attiecīgās kvalifikācijas, tomēr var pieņemt darbā par skolotāju uz nenoteiktu laiku, ja to attaisno īpaši iemesli, ja tai ir līdzvērtīga profesionālā kvalifikācija, kā arī pastāv pamats pieņemt, ka kandidāts ir piemērots attiecīgā priekšmeta mācīšanai.

7. Personas, kuras neatbilst Skolu likuma 2. nodaļas 4. panta pirmās un otrās daļas prasībām, valsts skolā var pieņemt darbā uz noteiktu laiku. Šādai pieņemšanai darbā uz laiku, kā tiesas sēdē apstiprināja Zviedrijas valdība, nepastāv nekādi minimālie priekšnosacījumi.

B — *SÄL programma*

8. Kā to norādījušas iesniedzējtiesa un Zviedrijas valdība, Zviedrijā sakarā ar, pirmkārt, būtisko skolēnu skaita pieaugumu un, otrkārt, to, ka daudzi skolotāji dodas pensijā, tuvāko gadu laikā pieaugs pieprasījums pēc lielāka skolotāju skaita. Zviedrijā trūkst studentu, kuri atbilst priekšnosacījumiem, lai studētu augstskolā, it īpaši tādās jomās kā matemātika, dabas zinības un tehnoloģijas. Tā kā skolu absolventu skaitu, kuri turpinātu studijas minētajās jomās, nav iespējams palielināt, izmantojot ierastos augstākās izglītības kursus, Zviedrijas valdība ir ieviesusi īpašu skolotāju apmācības programmu *SÄL*, kas iecerēta, lai īslaicīgi tuvākajos gados nodrošinātu lielāku kvalificētu skolotāju skaitu. *SÄL* programmai, kura ietver pastiprinātu sadarbību starp darba devējiem valsts sektorā un akadēmiskajām skolotāju izglītības iestādēm, Zviedrijas parlaments ir piešķīris īpašu budžetu.

9. Normas, kas regulē *SÄL* programmu, ir ietvertas Rīkojumā Nr. 2001:740 par skolotāju īpašo apmācību (*förordning 2001:740 om särskilda lärarutbildningar*, turpmāk tekstā — "*SÄL* rīkojums"). Saskaņā ar šo rīkojumu Zviedrijas valdība sešām universitātēm un augstākās izglītības centriem uzdeva īpašu uzdevumu — apmācīt skolotājus, kuriem nav

nepieciešamās kvalifikācijas, lai tos Zviedrijas skola varētu pieņemt darbā uz nenoteiktu laiku.

10. No vienas puses, saskaņā ar *SÄL* rīkojuma 6. panta pirmo daļu īpašajā skolotāju apmācības programmā var uzņemt ikvienu personu, kas neatbilst izvirzītajiem nosacījumiem, lai to pieņemtu darbā uz neierobežotu laiku atbilstoši Skolu likuma 2. nodaļas 4. panta pirmajai un otrajai daļai. Šādām personām, ievērojot to iepriekš iegūto augstāko izglītību vai profesionālo pieredzi, ir jābūt prasmēm, kas nepieciešamas, lai nokārtotu skolotāja eksāmenu apmācībā ietvertajos priekšmetos vai specializācijās, un tām jābūt nodarbinātām skolotāja amatā tādā izglītības iestādē, kurā varēs norisināties apmācības praktiskā daļa.

11. No otras puses, *SÄL* rīkojuma 6. panta otrā daļa nosaka, ka apmācībā var uzņemt ikvienu pretendentu, kas atbilst [Skolu likuma] 2. nodaļas 4. panta pirmajā un otrajā daļā izvirzītajiem nosacījumiem par nodarbināšanu uz nenoteiktu laiku, ja šīs apmācības rezultātā tas iegūst kvalifikāciju, lai mācītu vienu vai vairākus papildu priekšmetus vai specializācijas.

12. Turklāt *SÄL* rīkojuma 7. pants paredz, ka pretendentam jābūt ieguvušam pietiekamu augstāko izglītību, lai iegūtu skolotāja diplomu atbilstoši *SÄL* rīkojuma 6. panta pirmajai daļai, vai iegūtu kvalifikāciju, lai mācītu citu priekšmetu atbilstoši 6. panta otrajai daļai. Līdzvērtīgas zināšanas, kas iegūtas Zviedrijā vai ārvalstīs, tiek pielīdzinātas nepieciešamajai augstākajai izglītībai.

13. *SÄL* rīkojuma 9. pants nosaka, ka uzņemšana apmācībā, ko veic augstākās izglītības iestādes, veicama laikā no 2001. gada 1. novembra līdz 2005. gada 31. decembrim.

14. Saskaņā ar *SÄL* rīkojuma 10. pantu *SÄL* apmācība īstenojama vismaz pusslodzes veidā un pabeidzama, vēlākais, 2006. gada 31. decembrī. Kopējais viena studenta apmācības ilgums nedrīkst pārsniegt 3 semestrus un šīs apmācības laikā iegūstami ne vairāk kā 60 studiju punkti. Zviedrijas valdība tiesas sēdē ir izskaidrojusi, ka skolotāja eksāmens parasti ir līdzvērtīgs 140 punktiem, tāpēc *SÄL* programmā var piedalīties tikai tādi pretendenti, kuriem jau ir augstākā izglītība un/vai iegūta profesionālā pieredze vismaz 80 punktu vērtībā.

15. Īpašā skolotāju apmācība tiek plānota katram pretendentam atsevišķi, balstoties uz

viņa iepriekšējo izglītību, profesionālo pieredzi un kvalifikāciju, kuru viņš vēlas iegūt.

16. Saskaņā ar Zviedrijas valdības sniegto informāciju īpašā skolotāju apmācība principā ietver teorētisko un praktisko daļu, turklāt ir svarīgi nošķirt praktisko daļu no (nepilnas slodzes) skolotāja darba skolā, kurā viņš tiek nodarbināts. Kopumā īpašā apmācība notiek, sadarbojoties augstākās izglītības iestādēm, valsts skolai un skolotājam. Valsts vai darba devējs studiju laikā nodrošina vismaz pusi darba slodzes skolā, un studijas tiek savienotas ar darbu/praksi. Arī saistība starp teorētisko un praktisko daļu īpašajā skolotāju apmācībā un šīs apmācības saturs lielā mērā ir katra kandidāta individuāli noteikts. Tāpat būtu jānorāda, ka Komisija ir norādījusi, un tas nav ticis apstrīdēts, ka attiecīgā apmācība būtībā ir studijas neklātienē, kur fiziskā klātbūtne ir nepieciešama maz.

17. Saskaņā ar Zviedrijas valdības sniegto informāciju personai, kura sekmīgi pabeidz īpašo apmācību, nav tiesību tikt pieņemtai darbā par skolotāju uz nenoteiktu laiku, taču faktiski tā tiek pieņemta darbā skolā, kurā jau strādā.

III — Lietas būtība, pamata prāva un prejudiciālie jautājumi

18. Zviedrijas pilsonis Kajs Līski [*Kai Lyyski*] 2004. gada rudens semestrī pieteicās Ūmeo Universitātē, pretendējot uz vietu apmācībā *SÄL* programmas ietvaros specialitātē koka un metāla zinības, kas ir 40–60 studiju punktu vērtībā. Savā pieteikumā viņš norādīja, ka šīs apmācības laikā no 2004. līdz 2006. gadam viņš ieņems skolotāja amatu augstākā līmeņa izglītībā (apvienotajā obligātās izglītības sistēmā) zviedru licejā Turku [*Turku*] (Somija). Lēmumā, kas tiek apskatīts pamata prāvā, Ūmeo Universitāte uzskatīja, ka Līski nav pierādījis savu atbilstību uzņemšanai dalībai apmācībā, jo viņš nav nodarbināts skolā Zviedrijā. Ar šo lēmumu, ko minētā universitāte ir pieņēmusi, interpretējot *SÄL* rīkojumu, prasītājam tika atteikta uzņemšana *SÄL* programmā.

19. Līski cēla prasību *Överklagandenämnden för högskolan*, iesniedzējtiesā, pret Ūmeo Universitātes lēmumu noraidīt viņa pieteikumu, un lūdza atzīt, ka viņš atbilst uzņemšanas prasībām.

20. Ūmeo Universitāte iesniedzējtiesā savu lēmumu galvenokārt pamatojusi ar *SÄL* programmas pamatmērķi, kas minēts *SÄL* rīkojuma 3. pantā, proti, īsā laikā nodrošināt

Zviedrijas skolas ar kvalificētiem skolotājiem. Universitāte uzskata, ka *SÄL* programmas uzņemšanas kritērijiem atbilst tikai tās personas, kuras ir nodarbinātas Zviedrijas skolās, kurās ir iespējams veikt arī apmācības praktisko daļu.

21. Iesniedzējtiesa atsaucas uz EKL 12. pantu un 149. panta 1. punktu un norāda, ka izskatāmajā lietā attiecīgā apmācība uzskatāma par "arodmācību" Tiesas judikatūras par personu brīvu pārvietošanos nozīmē. Saskaņā ar šo judikatūru tā uzskata, ka prasību būt nodarbinātam Zviedrijas skolā, kuru Ūmeo Universitāte izvirza kā priekšnoteikumu uzņemšanai skolotāju apmācībā, varētu uzskatīt par brīvas pārvietošanās ierobežojumu.

22. Šajos apstākļos *Överklagandenämnden för högskolan* nolēma apturēt lietas izskatīšanu un uzdot Tiesai šādus prejudiciālos jautājumus:

"1) Vai Kopienu tiesības un, precīzāk, EKL 12. pants liedz, izvērtējot pretendenta piemērotību uzņemšanai skolotāju apmācībā, kas īslaicīgi izveidota, lai aizpildītu kvalificētu skolotāju vakances Zviedrijā, izvirzīt prasību būt nodarbinātam Zviedrijas skolā? Vai šāda prasība var tikt uzskatīta par pamatotu un samērīgu?

2) Vai, lai atbildētu uz pirmo jautājumu, ir nozīme tam, vai apmācības pretendents, kas ir nodarbināts citas dalībvalsts, nevis Zviedrijas Karalistes skolā, ir [tās] pilsonis vai citas dalībvalsts pilsonis?

3) Vai, lai atbildētu uz pirmo jautājumu, ir nozīme tam, vai apmācība ir izveidota uz ierobežotu laiku vai arī tā paredzēta ilgākam laika posmam?"

IV — Par prejudiciālajiem jautājumiem

23. Ar saviem jautājumiem, kurus es tālāk apskatīšu kopā, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai tāda skolotāju apmācību programma kā *SÄL* programma, kurā var uzņemt vienīgi pretendentus, kas ir nodarbināti attiecīgās dalībvalsts skolās, ir pretrunā Kopienu tiesībās noteiktajam diskriminācijas

aizliegumam saskaņā ar EKL 12. pantu, pamata prāvai attiecoties uz tādu attiecīgās dalībvalsts pilsoni, kas skolotāja amatā tiek nodarbināts citā dalībvalstī.

24. Šajā lietā savus apsvērumus ir iesniegušas Zviedrijas un Polijas valdības un Komisija, turklāt minētās valdības uzskata, ka tiesības piedalīties *SÄL* programmā tikai tiem pretendentiem, kuri skolotāja amatā jau ir nodarbināti Zviedrijas skolās, nav pretrunā Kopienu tiesībām, taču Komisija savukārt šajā prasībā saskata diskrimināciju, kas ir pretrunā EKL 12. un 39. pantam un Regulas (EEK) Nr. 1612/68 [2] 7. panta 3. punktam.

25. Ievadam jānorāda, ka apstāklis, ka iesniedzējtiesa savus jautājumus ir formulējusi, atsaucoties uz noteiktām Kopienu tiesību normām, neliedz Tiesai, neatkarīgi no norādēm, kuras iesniedzējtiesa ietvērusi savos jautājumos, sniegt šai tiesai visus Kopienu tiesību interpretācijas elementus, kas tai varētu būt lietderīgi tiesvedībā, kas ir tās izskatīšanā [3].

26. Saskaņā ar EKL 12. pantu "[..] neskarot tajā paredzētos īpašos noteikumus [..]" ir aizliegta jebkāda diskriminācija pilsonības dēļ. Tā rezultātā, kā to ir pamatoti norādījusi Komisija, *SÄL* programmas atbilstība Kopienu tiesībām vispirms ir jāpārbauda, atsaucoties uz īpašo diskriminācijas aizliegumu darba ņēmēju brīvas pārvietošanās jomā, kas paredzēts EKL 39. panta 2. punktā un paskaidrota Regulā Nr. 1612/68 [4].

27. Tāpēc vispirms ir jāpārbauda, vai uzņemšana tādā skolotāju apmācības programmā, kāda ir *SÄL* programma, apstākļos, kādi tiek apskatīti pamata prāvā, ietilpst EKL 39. panta 2. punktā un Regulā Nr. 1612/68 paredzētā darba ņēmēju brīvas pārvietošanās diskriminācijas aizlieguma *ratione personae* un *ratione materiae* piemērošanas jomā. Pēc

2 — Padomes 1968. gada 15. oktobra Regula par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Kopienā (OV L 257, 2. lpp.).

3 — Skat. it īpaši 1990. gada 12. decembra spriedumu lietā C-241/89 *SARPP* (*Recueil*, I-4695. lpp., 8. punkts) un 2004. gada 7. septembra spriedumu lietā C-456/02 *Trojani* (Krājums, I-7573. lpp., 38. punkts).

4 — Skat. it īpaši 2005. gada 15. septembra spriedumu lietā C-258/04 *Ioannidis* (Krājums, I-8275. lpp., 37. punkts); 2004. gada 16. decembra spriedumu lietā C-293/03 *My* (Krājums, I-12013. lpp., 33. punkts); 2004. gada 23. marta spriedumu lietā C-138/02 *Collins* (*Recueil*, I-2703. lpp., 55. punkts); 1994. gada 23. februāra spriedumu lietā C-419/92 *Scholz* (*Recueil*, I-505. lpp., 6. punkts) un 1989. gada 30. maija spriedumu lietā 305/87 Komisija/Grieķija (*Recueil*, 1461. lpp., 12. un 13. punkts).

tam ir jāpārliecinās, vai pastāv aizliegta diskriminācija.

A — *Par diskriminācijas aizlieguma darba ņēmēju brīvas pārvietošanās jomā piemērojamību*

28. Vispirms ir jānoskaidro, vai normas par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos ir *ratione personae* piemērojamas tādā gadījumā kā ar Līski, kad, kā tas izriet no lietas materiāliem un netiek apstrīdēts, prasītājs veic profesionālu darbību citā dalībvalstī, taču ir pieteicies uz apmācību savā izcelsmes dalībvalstī.

29. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Līguma normas par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos un to īstenošanai noteiktie pasākumi tomēr nav piemērojami darbībām, kam nav nekāda sakara ar apstākļiem, kurus regulē Kopienu tiesības, un kurās visi nozīmīgie elementi nepārsniedz vienas dalībvalsts robežas [5].

30. Tomēr izskatāmajā lietā apstākļi neietilpst tikai vienas valsts ietvaros. Līski ir izmantojis savas tiesības uz brīvu pārvietošanos kā darba ņēmējs, ciktāl viņš kā Zviedrijas pilsonis ir pieņēmis skolotāja amatu Somijas skolā. Kā Tiesa jau atkārtoti ir lēmusi, ikviens Kopienas pilsonis, kurš ir izmantojis savas tiesības uz brīvu pārvietošanos un ir veicis vai veic profesionālu darbību citā dalībvalstī, neatkarīgi no viņa dzīvesvietas un pilsonības ietilpst normu par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos piemērošanas jomā [6].

31. Tā rezultātā, lai gan, vēršoties pret Zviedrijas iestādēm, Līski kā Zviedrijas pilsonis vēlas atsaukties uz normām par brīvu pārvietošanos, lai panāktu uzņemšanu *SÄL* programmā, tas nekādi neietekmē šo normu piemērojamību. Faktiski, no šī viedokļa, apgalvotā diskriminācija vai nevienlīdzīgā attieksme izriet tieši no fakta, ka viņš ir nodarbināts skolā citā dalībvalstī [7]. Šajā sakarā tāda persona kā Līski tāpēc atrodas situācijā, kuru var salīdzināt ar situāciju, kādā

5 — 1992. gada 28. janvāra spriedums lietā C-332/90 *Steen* (*Recueil*, I-341. lpp., 9. punkts); 1997. gada 16. janvāra spriedums lietā C-134/95 *USSL n° 47 di Biella* (*Recueil*, I-195. lpp., 19. punkts); 1997. gada 5. jūnija spriedums apvienotajās lietās C-64/96 un C-65/96 *Uecker* un *Jacquet* (*Recueil*, I-3171. lpp., 16. punkts); 1998. gada 2. jūlija spriedums apvienotajās lietās no C-225/95 līdz C-227/95 *Kapasakalis* u.c. (*Recueil*, I-4239. lpp., 22. punkts); šajā sakarā skat. arī 2001. gada 20. marta spriedumu lietā C-33/99 *Fahmi* un *Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amado* (*Recueil*, I-2415. lpp., 38. punkts).

6 — Skat. it īpaši spriedumu lietā *Scholz* (iepriekš minēts 4. zemsvītras piezīmē, 9. punkts) un 1999. gada 26. janvāra spriedumu lietā C-18/95 *Terhoeve* (*Recueil*, I-345. lpp., 27. punkts).

7 — Skat. šajā sakarā it īpaši spriedumu lietā *Terhoeve* (iepriekš minēts 6. zemsvītras piezīmē, 26. punkts); 2002. gada 11. jūlija spriedumu lietā C-224/98 *D'Hoop* (*Recueil*, I-6191. lpp., 30. un 31. punkts), kā arī 2005. gada 12. jūlija spriedumu lietā C-403/03 *Schempp* (Krājums, I-6421. lpp., 24. punkts).

atrodas visas citas personas, kuras izmanto ar Līgumu garantētās tiesības un brīvības.

32. Turklāt, kā Tiesa jau ir nospriedusi šajā sakarā, tiesības uz brīvu pārvietošanos nevarētu izpausties pilnā apmērā, ja kādas dalībvalsts pilsoni no šīs iespējas varētu atturēt šķēršļi, kas viņa izcelsmes zemē radušies tiesību aktu dēļ, kas it īpaši attiecas uz izglītības jomu [8].

33. Tāpēc ir jāsecina, ka ikviena persona tādos apstākļos kā Līski principā var atsaukties uz normām par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos, it īpaši attiecībā uz nediskriminācijas principu.

34. Tāpēc ir jānoskaidro, vai pieeja *SÄL* programmai *ratione materiae* ietilpst EKL 39. panta 2. punktā un Regulā Nr. 1612/68 ietvertā nediskriminācijas principa piemērošanas jomā, ko Zviedrijas un Polijas valdības ir apstrīdējušas. It īpaši Polijas valdība ir uzsvērusi, ka attiecīgā programma ir tikai profesionāla tālākizglītība jeb pilnveidošanās, nevis arodizglītība, kuras pieejamības priekšnoteikumus saskaņā ar judikatūru regulē Kopienu tiesības.

35. Šajā sakarā vispirms ir jāatzīmē, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru ikviena izglītības forma, kura sagatavo kvalifikācijai noteiktā arodā vai noteiktai nodarbinātībai vai arī dod īpašas prasmes kādu profesionālo darbību veikšanai vai nodarbinātībai, pieskaitāma arodizglītībai [9]. Kā Tiesa jau vairākkārt ir nolēmusi, augstskolu un universitāšu izglītības programmas vispārīgi atbilst šiem priekšnoteikumiem [10].

36. Kā to izskaidrojusi Komisija, arodizglītības jēdziens ir plašs un tādējādi ietver apmācību universitātē ne tikai tiktāl, ciktāl tieši var apgūt kvalifikāciju kādai īpašai profesijai vai amatam, bet arī ciktāl šīs studijas sniedz īpašas prasmes, proti, ja studentam šādi iegūtas zināšanas ir nepie-

8 — Skat. šajā sakarā it īpaši spriedumu lietā *D'Hoop* (iepriekš minēts 7. zemsvītras piezīmē, 31. un 32. punkts), kā arī 1993. gada 31. marta spriedumu lietā C-19/92 *Kraus* (*Recueil*, I-1663. lpp., 15. un 16. punkts).

9 — Skat. it īpaši 1985. gada 13. februāra spriedumu lietā 293/83 *Gravier* (*Recueil*, 593. lpp., 25. punkts); 1988. gada 2. februāra spriedumu lietā 24/86 *Blaizot* u.c. (*Recueil*, 379. lpp., 15. punkts), kā arī 2004. gada 1. jūlija spriedumu lietā C-65/03 Komisija/Beļģija (Krājums, I-6427. lpp., 25. punkts).

10 — Skat. spriedumu lietā *Blaizot* u.c. (iepriekš minēts 9. zemsvītras piezīmē, 20. punkts); 1988. gada 27. septembra spriedumu lietā 42/87 Komisija/Beļģija (*Recueil*, 5445. lpp., 7. un 8. punkts) un 2005. gada 7. jūlija spriedumu lietā C-147/03 Komisija/Austrija (Krājums, I-5969. lpp., 33. punkts).

ciešamas noteiktai profesijai vai amatam, pat ja šo zināšanu apgūšanu to pildīšanai neprasa likumdošanas vai administratīvi akti [11].

37. Tomēr Tiesa ir nošķīrusi šīs arodapmācības formas un "noteiktas īpašas studiju programmas, kuras to īpatnību dēļ ir paredzētas personām, kuras vēlas paplašināt savas vispārējās zināšanas, nevis sagatavoties noteiktai profesionālajai dzīvei" [12].

38. Ievērojot iepriekš iztirzāto judikatūru, manuprāt, ir jāsecina, ka *SÄL* programma atbilst priekšnoteikumiem, kādiem jāatbilst arodizglītībai.

39. Kā tas izriet no lietas materiāliem un lietas dalībnieku argumentiem — it īpaši Zviedrijas valdības argumentiem [13] — *SÄL* programma noteikti nav mācību programma, kura ir vērsta tikai uz vispārīgu zināšanu padziļināšanu.

40. Tā vietā šī programma ir paredzēta, lai skolotājiem, kuri līdz šim neatbilda prasībām, kas tiek izvirzītas, lai viņus nodarbinātu skolotāja amatā Zviedrijas valsts skolā uz nenoteiktu laiku, sniegtu piemērotu kvalifikāciju, t.i., ļautu viņiem kārtot skolotāja eksāmenu. Turklāt *SÄL* programma dod iespēju skolotājiem, kuriem jau ir nepieciešamā kvalifikācija, lai ieņemtu skolotāja amatu uz nenoteiktu laiku, iegūt tiesības mācīt vēl kādu priekšmetu. Tātad ar *SÄL* programmu tiek sniegta apmācība, prasmes vai kvalifikācija, lai iegūtu kādu noteiktu profesiju vai amatu.

41. Tas, ka dalībai *SÄL* programmā tiek izvirzīts nosacījums, lai pretendentam jau būtu noteikta kvalifikācija, proti, augstākā izglītība un/vai praktiskā pieredze vismaz 80 punktu vērtībā vai arī kvalifikācija darbam uz nenoteiktu laiku, un ciktāl tā ir tālāka kvalifikācijas paaugstināšana, nemaina apstākli, ka tā tomēr ir paredzēta, lai sniegtu kvalifikāciju vai apmācību un prasmes, kas nepieciešamas augstāka līmeņa vai citai/

11 — Skat. spriedumu lietā *Blaizot* u.c. (iepriekš minēts 9. zemsvītras piezīmē, 19. punkts) un 1988. gada 21. jūnija spriedumu lietā 197/86 *Brown* (*Recueil*, 3205. lpp., 10. punkts).

12 — Skat. spriedumu lietā *Blaizot* u.c. (iepriekš minēts 9. zemsvītras piezīmē, 20. punkts) un spriedumu lietā *Brown* (iepriekš minēts 11. zemsvītras piezīmē, 10. punkts).

13 — Skat. šo secinājumu 8.–17. punktu.

plašākai nodarbinātībai, un šai programmai tādējādi ir arodmācības raksturs.

42. Turklāt attiecībā uz arodmācības jēdzienu nošķirt sākotnējo izglītību un tālākizglītību vai kvalifikācijas paaugstināšanu, kā to it īpaši ir ierosinājusi Polijas valdība, varētu ne vien izrādīties sarežģīti no dažādu mācību programmu konkrētās uzbūves viedokļa un novest pie Kopienu tiesību arodmācības jēdziena [14] patvaļīgas sašaurināšanas, bet arī, ņemot vērā ievērojamās atšķirības starp dalībvalstīm, organizējot augstskolu mācību programmu vispār un skolotāju apmācību it īpaši, izraisīt nevienlīdzību Līguma piemērošanā dažādās dalībvalstīs [15].

43. Tāpēc es uzskatu, ka uzņemšana tādā skolotāju apmācības programmā kā *SÄL* programma tādos apstākļos kā pamata lietā ietilpst nediskriminācijas principa piemērošanas jomā attiecībā uz pieeju arodmācībai, kā tas ir noteikts EKL 39. panta 2. punktā un Regulā Nr. 1612/68.

B — *Par nediskriminācijas principa piemērojamību saskaņā ar EKL 12. pantu*

44. Pat ja Līski nebūtu uzskatāms par darba ņēmēju EKL 39. panta un Regulas Nr. 1612/68 izpratnē — par ko beigu beigās jālemj iesniedzējtiesai, ņemot vērā konkrētās lietas apstākļus [16] —, es pakārtoti vēlētos norādīt, ka Līski kā ES pilsonis attiecībā uz uzņemšanu *SÄL* programmā varētu atsaukties uz EKL 12. pantu, kurš Līguma piemērošanas jomā aizliedz jebkuru diskrimināciju pilsonības dēļ.

45. Lai spriestu par Līguma piemērošanas jomu EKL 12. panta nozīmē, saskaņā ar judikatūru šis pants apskatāms saistībā ar Līguma noteikumiem par ES pilsonību. Būtībā ES pilsonība ir paredzēta dalībvalstu iedzīvotāju pamatstatusa noteikšanai, lai personas, kuras atrodas vienādā situācijā, neatkarīgi no viņu pilsonības Līguma *ratione materiae* piemērošanas jomā saņemtu vie-

14 — Skat. 1991. gada 11. jūnija spriedumu apvienotajās lietās C-51/89, C-90/89 un C-94/89 Apvienotā Karaliste u.c./ Padome (*Recueil*, I-2757. lpp., 31. punkts).

15 — Skat. šajā sakarā spriedumu lietā *Blaizot* u.c. (iepriekš minēts 9. zemsvītras piezīmē, 18. punkts).

16 — Skat. it īpaši 1992. gada 26. februāra spriedumu lietā C-357/89 *Raulin* (*Recueil*, I-1027. lpp., 13. punkts).

nādu attieksmi no tiesību viedokļa, ievērojot skaidri paredzētus izņēmumus [17].

46. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Kopienu tiesību piemērošanas joma ietver arī situācijas, kas attiecas uz Līguma garantētu pamatbrīvību izmantošanu, un situācijas, kas attiecas uz brīvības pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā izmantošanu, kā to paredz EKL 18. pants [18].

47. Strādājot par skolotāju Somijā, Līski noteikti izmanto brīvību brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā.

48. Turklāt, kā jau izriet no manām piezīmēm attiecībā uz normu par darba ņēmēju brīvas pārvietošanos piemērošanu, Līski var atsaukties uz tiesībām uz vienādu attieksmi no likuma viedokļa arī attiecībā uz savu izcelsmes valsti, pamatojot ar to, ka pretējā gadījumā tiesības uz brīvu pārvietošanos saskaņā ar EKL 18. pantu nevarētu izpausties pilnā apmērā, it īpaši, ja pieņem, ka apgalvotais nodarījums jeb apgalvotā nevienādā attieksme ir saistīta ar šo tiesību izmantošanu [19].

C — *Par aizliegtas diskriminācijas esamību*

49. Tā kā ir konstatēts, ka tādā gadījumā, kāds ir pamata lietā, principā ir piemērojams EKL 39. panta 2. punktā un Regulā Nr. 1612/68 vai EKL 12. pantā ietvertais nediskriminācijas princips, ir jāpārbauda, vai šajā gadījumā faktiski ir bijis aizliegtas diskriminācijas gadījums.

50. Šajā sakarā vispirms ir jānorāda, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru vienlīdzīgas attieksmes princips aizliedz ne vien atklātu diskrimināciju pilsonības dēļ, bet arī visas diskriminācijas slēptās formas, kuras, piemērojot citus nošķiršanas kritērijus, faktiski noved pie tāda paša rezultāta [20].

17 — Skat. it īpaši 2001. gada 20. septembra spriedumu lietā C-184/99 *Grzelczyk* (*Recueil*, I-6193. lpp., 30. un 31. punkts); 2003. gada 2. oktobra spriedumu lietā C-148/02 *Garcia Avello* (*Recueil*, I-11613. lpp., 22. un 23. punkts); 2005. gada 15. marta spriedumu lietā C-209/03 *Bidar* (Krājums, I-2119. lpp., 31. punkts) un spriedumu lietā *Schempp* (iepriekš minēts 7. zemsvītras piezīmē, 15. punkts).

18 — Skat. spriedumu lietā C-403/03 *Schempp* (iepriekš minēts 7. zemsvītras piezīmē, 18. punkts); spriedumu lietā *Bidar* (iepriekš minēts 17. zemsvītras piezīmē, 33. punkts); spriedumu lietā *Grzelczyk* (iepriekš minēts 17. zemsvītras piezīmē, 33. punkts) un spriedumu lietā *D'Hoop* (iepriekš minēts 7. zemsvītras piezīmē, 29. punkts).

19 — Skat. it īpaši spriedumu lietā *D'Hoop* (iepriekš minēts 7. zemsvītras piezīmē, 30.–32. punkts) un 2004. gada 29. aprīļa spriedumu lietā C-224/02 *Pusa* (*Recueil*, I-5763. lpp., 18. un 19. punkts); skat. šo secinājumu 31. un 32. punktu.

20 — Skat. it īpaši 1974. gada 12. februāra spriedumu lietā 152/73 *Sotgiu* (*Recueil*, 153. lpp., 11. punkts); 1997. gada 27. novembra spriedumu lietā C-57/96 *Meints* (*Recueil*, I-6689. lpp., 44. punkts); 2001. gada 26. jūnija spriedumu lietā C-212/99 Komisija/Itālija (*Recueil*, I-4923. lpp., 24. punkts); spriedumu lietā *Bidar* (iepriekš minēts 17. zemsvītras piezīmē, 51. punkts) un spriedumu lietā Komisija/Austrija (iepriekš minēts 10. zemsvītras piezīmē, 41. punkts).

51. Taču, no otras puses, nepastāv aizliegta diskriminācija pilsonības dēļ, ja attiecīgās prasības pamatā ir objektīvi, no pilsonības neatkarīgi apsvērumi, un tie ir samērīgi ar valsts tiesībās izvirzītu likumīgu mērķi [21].

52. Pamata lieta attiecas uz prasību, ka pretendentam ir jābūt nodarbinātam Zviedrijas skolā, lai viņu varētu uzņemt *SÄL* programmā.

53. Attiecībā uz jautājumu, vai tas ir uzskatāms par diskrimināciju pilsonības dēļ, tāpēc vispirms ir jānorāda, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Tiesa ir uzskatījusi, ka slēpta diskriminācija pastāv tad, kad pastāv iespēja, ka galvenokārt citas dalībvalsts pilsoņi vai pašas valsts pilsoņi, kuri, izmantojot savas tiesības uz brīvu pārvietošanos, atrodas līdzīgā situācijā kā minētie citas dalībvalsts pilsoņi, nonāk nelabvēlīgākā situācijā, jo valsts tiesībās izvirzīto prasību ir vieglāk izpildīt attiecīgās dalībvalsts pilsoņiem vai tādiem attiecīgās dalībvalsts pilsoņiem, kuri nav izmantojuši savas tiesības uz brīvu pārvietošanos [22].

54. Analoģiski klasiskajam gadījumam attiecībā uz priekšnoteikumu par dzīvesvietu, jāpārbauda, vai prasību par nodarbinātību Zviedrijas skolā ir vieglāk izpildīt ir pilsoņiem, kuri nav izmantojuši savas tiesības uz brīvu pārvietošanos, pieņemot skolotāja amatu kādā citā dalībvalstī. Taču, manuprāt, uz šī pamata nevajadzētu pāragri izdarīt secinājumus par netiešas diskriminācijas esamību.

55. Būtībā gandrīz vienmēr, kad, piemēram, apmācību piedāvājums vai cita darbība, kura vismaz šajā sakarā ietilpst Līguma piemērošanas jomā, ir domāta noteiktam personu lokam vai aprobežojas ar noteiktu personu loku, izmantojot kritērijus, kuri vismaz netieši saistīti ar fizisku piesaisti dalībvalstij, piemēram, tāpēc, ka tie saistīti ar noteiktām šajā dalībvalstī pastāvošām institūcijām, citu dalībvalstu pilsoņiem šos kritērijus izpildīt ir grūtāk.

21 — Skat. šajā sakarā 1998. gada 15. janvāra spriedumu lietā C-15/96 *Schöning-Kougebetopoulou* (*Recueil*, I-47. lpp., 21. punkts) un 1998. gada 7. maija spriedumu lietā C-350/96 *Clean Car Autoservice* (*Recueil*, I-2521. lpp., 31. punkts).

22 — Skat. it īpaši iepriekš šo secinājumu 21. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā C-350/96 *Clean Car Autoservice*, 29. punkts; iepriekš šo secinājumu 21. zemsvītras piezīmē spriedumu lietā C-209/03 *Bidar*, 53. punkts; iepriekš šo secinājumu 4. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā spriedumu lietā C-258/04 *Ioannidis*, 28. punkts, iepriekš šo secinājumu 10. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā C-147/03 Komisija/Austrija, 47. punkts.

56. Taču Kopienas nediskriminācijas princips nevar pēc būtības pildīt valsts tiesībās izvirzīto prasību un nosacījumu novēršanas vai apstrīdēšanas funkcijas; tā vietā ir vispārīgā veidā jānodrošina, lai "dalībvalstis nepieņemtu pasākumus, kuri faktiski izpaužas tādā veidā, ka pret situācijām ar pārrobežu elementu attieksme ir nelabvēlīgāka kā pret tikai iekšzemes situācijām" [23].

57. Tā rezultātā tādos gadījumos kā šajā, lai konstatētu slēptas diskriminācijas pastāvēšanu, ir jāpieņem grūtais lēmums par to, vai attiecīgajā gadījumā runa ir par tiesību aktiem, kuri ir tikai šķietami neitrāli no pilsonības viedokļa un kuros patiesībā ir saskatāmas protekcionisma iezīmes, kas dod labumu attiecīgās valsts pilsoņiem [24], vai arī tiesību aktiem, kuri pēc savas būtības ir neitrāli un saistībā ar attiecīgo jautājumu izdara nošķiršanu, balstoties uz objektīvām iezīmēm, un apstāklis, ka tiesību aktos izvirzīto nosacījumu ir vieglāk izpildīt attiecīgās dalībvalsts pilsoņiem, ir drīzāk no attiecīgā jautājuma vai pasākuma izrietošas sekas pēc būtības likumīgai nošķiršanai.

58. Citiem vārdiem sakot, ir precīzāk jāpārbauda, vai apgalvotais apgrūtinājums patiešām ir noticis tikai tiesību brīvi pārvietoties izmantošanas [25] dēļ vai arī atšķirīgas pilsonības dēļ, vai arī, no otas puses, šis apgrūtinājums ir balstīts uz objektīviem apsvērumiem, kas nav atkarīgi no pilsonības.

59. Šajā sakarā ir jānorāda, ka šajā lietā atbilstoši Tiesas rīcībā esošajai informācijai, kuras kopsavilkumu es esmu sniegusi iepriekš [26], Zviedrijas valdība ir reaģējusi uz draudošu skolotāju trūkumu Zviedrijas skolās, ieviešot skolotāju apmācības programmu *SÄL* programmas veidā, kas ir iecerēta, lai uzlabotu Zviedrijas skolās nodarbināto skolotāju kvalifikāciju, ar mērķi īsā laikā palielināt kvalificētu skolotāju skaitu.

60. Vispirms, manuprāt, nevar apstrīdēt tāda principa likumību, kas ietverts lēmumā, ar kuru nolemts dot institūcijas personālam, šajā gadījumā — Zviedrijas skolās nodarbinātiem skolotājiem — iespēju paaugstināt

23 — Skat. saistībā ar preču brīvu apriti ģenerāladvokāta Pojareša Maduru [*Poiares Maduro*] 2006. gada 30. marta secinājumus apvienotajās lietās lietās C-158/04 un C-159/04 *Alfa Vita Vassilopoulos* (2006. gada 14. septembra spriedums, Krājums, I-8135. lpp., 41. punkts).

24 — Skat. šajā sakarā ģenerāladvokāta Kapotorti [*Capotorti*] 1981. gada 27. maija secinājumus lietā 155/80 *Sergius Oebel* (1981. gada 14. jūlija spriedums, *Recueil*, 1993. lpp., 2. punkts).

25 — Skat. it īpaši formulējumu spriedumā lietā Komisija/Austrija (iepriekš minēts 10. zemsvītras piezīmē, 44. punkts) un spriedumā lietā *Pusa* (iepriekš minēts 19. zemsvītras piezīmē, 20. punkts).

26 — Skat. šo secinājumu 8.–17. punktu.

savu kvalifikāciju vai saņemt tālāku apmācību, izmantojot īpašu apmācības programmu. Turklāt principā nepastāv iemesli, kādēļ Zviedrijas valdībai nebūtu jāpieņem tāds lēmums, kādu tā pieņēmusi, lai novērstu kvalificētu skolotāju trūkumu ar "iekšējiem" pasākumiem, t.i., ar pasākumiem, kuri vispirms attiecas tikai uz Zviedrijas skolās jau nodarbinātiem skolotājiem.

61. Šādi aplūkojot jautājumu, nosacījums, ka pretendentam uzņemšanai *SÄL* programmā ir jābūt nodarbinātam Zviedrijas skolā, no šī paša pasākuma rakstura viedokļa, manuprāt, ir likumīgs pasākums.

62. Tomēr pastāv arī objektīva saikne starp *SÄL* programmu un minēto nosacījumu, kura izriet no tā, ka šī apmācību programma tiek īstenota kā daļa no sadarbības starp noteiktām universitātēm un augstskolām un Zviedrijas skolām, kurās notiek visi apmācības praktiskie elementi. Tādējādi arī attiecīgajām Zviedrijas skolām ir pienākums strukturēt apmācības programmā, kas ir paredzēta individuāliem dalībniekiem, un dot iespēju to realizēt — gan attiecībā uz vispārīgo darba organizāciju, gan apmācības praktiskās daļas uzraudzību.

63. Tāpēc manuprāt, strīdīgais priekšnoteikums uzņemšanai *SÄL* programmā balstās uz objektīviem apsvērumiem, kuri pēc savas būtības izriet no tāda veida apmācības programmas un nav no pretendenta pilsonības atkarīgi vai vērsti uz to.

64. Papildus iepriekš teiktajam jāmin, ka nediskriminācijas princips saskaņā ar pastāvīgo judikatūru prasa, lai salīdzināmās situācijās nebūtu atšķirīgas attieksmes un atšķirīgās situācijās nebūtu vienādas attieksmes [27].

65. Tādējādi tiesības uz vienādu attieksmi no tiesību viedokļa neatkarīgi no pilsonības prasa, lai attiecīgās personas atrastos vienādā situācijā [28].

66. Kā es jau iepriekš minēju, nodarbinātība Zviedrijas skolā ir kritērijs tādai tālākas apmācības programmai kā *SÄL* programma,

27 — Skat. it īpaši 1997. gada 17. jūlija spriedumu lietā C-354/95 *National Farmers Union* u.c. (*Recueil*, I-4559. lpp., 61. punkts) un spriedumu lietā *Garcia Avello* (iepriekš minēts 17. zemsvītras piezīmē, 31. punkts).

28 — Skat. it īpaši spriedumu lietā *Pusa* (iepriekš minēts 19. zemsvītras piezīmē, 18. punkts) un spriedumu lietā Komisija/Austrija (iepriekš minēts 10. zemsvītras piezīmē, 45. punkts).

kurš izriet no šīs programmas rakstura. Tāpēc attiecībā uz uzņemšanu šajā programmā es neuzskatu, ka Zviedrijas skolā nodarbināta skolotāja situācija ir salīdzināma ar tāda skolotāja situāciju, kurš šim priekšnoteikumam neatbilst. Salīdzināmā situācijā no uzņemšanas *SĀL* programmā viedokļa, kā šajā sakarā norādījusi Zviedrijas valdība, atrodas uzņemšanas *SĀL* programmā pretendenti, kuriem ir Zviedrijas pilsonība vai citas dalībvalsts pilsonība, vai arī pretendenti ar vai bez pārrobežu pieredzes, ja viņi ir nodarbināti skolotāja amatā Zviedrijas skolā.

68. Ievērojot visus iepriekš minētos apsvērumus, es secinu, ka Kopienu tiesībām, konkrētāk, nediskriminācijas principam, kas paredzēts EKL 39. panta 2. punktā, Regulā Nr. 1612/68 un EKL 12. pantā, nav pretrunā tāda valsts skolotāju apmācības programma kā *SĀL* programma, ja tajā tiek uzņemti tikai šajā dalībvalstī nodarbināti skolotāji.

V — Par tiesāšanās izdevumiem

67. Kā to norādījusi Zviedrijas valdība un pret ko nav iebilsts, skolotāji, kuri šajā amatā tiek nodarbināti, tieši vai netieši netiek nošķirti pēc pilsonības ne attiecībā uz uzņemšanu *SĀL* programmā, ne attiecībā uz termiņa vai beztermiņa pieņemšanu kā tādu darbā Zviedrijas skolā. Tādējādi, piemēram, skolotājs ar Somijas pilsonību vai ikviens cits skolotājs, kuram ir ārvalstīs iegūta līdzvērtīga izglītība, saskaņā ar Skolu likuma 2. nodaļas 4. panta pirmo un otro daļu var iegūt skolotāja amatu Zviedrijas skolā uz noteiktu vai nenoteiktu laiku. Šāds Zviedrijas skolā strādājošs skolotājs, neskatoties uz to, ka viņš ir citas dalībvalsts pilsonis vai daļu savas izglītības guvis ārvalstīs, var tikt uzņemts *SĀL* programmā.

69. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies Zviedrijas un Polijas valdībām un Komisijai, nav atlīdzināmi. Attiecībā uz lietas dalībniekiem pamata lietā šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem.

VI — Secinājumi

70. Pamatojoties uz iepriekš minēto, es ierosinu Tiesai uz iesniegtajiem jautājumiem atbildēt šādi:

EKL 12. pantā un 39. panta 2. punktā, kā arī Padomes 1968. gada 15. oktobra Regulā (EEK) Nr. 1612/68 par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Kopienā ietvertajam nediskriminācijas principam nav pretrunā tas, ka uzņemšana tādā īpašā skolotāju apmācības programmā kā *SÄL* programma, kas paredzēta, lai ātri apmierinātu pieprasījumu pēc kvalificētiem skolotājiem dalībvalstī, aprobežojas ar skolotājiem, kuri ir nodarbināti skolās šajā dalībvalstī.